

Ruben Willaert
restauratie & archeologie

Rietveld

(Sint-Martens Latem/Drongen, Oost-Vlaanderen)

Projectcode: 2016F95

Juli – September 2016

ARCHEOLOGIENOTA

BUREAUONDERZOEK (FASE 0)

DEEL 2: PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Janiek De Gryse, Clara Thys, Wouter Van Goidsenhoven, Joren De Tollenaere

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2016

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

Deel 2: Programma van maatregelen	4
2.1 Administratieve gegevens	4
2.2 Synthese	5
2.3 Gemotiveerd advies	6
2.4 Conclusie	7
Deel 3: Bibliografie.....	8

FIGURENLIJST (2016F95)

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB basiskaart met aanduiding van de kadastrumnummers
(bron: Geopunt).5

TABELLENLIJST (2016F95)

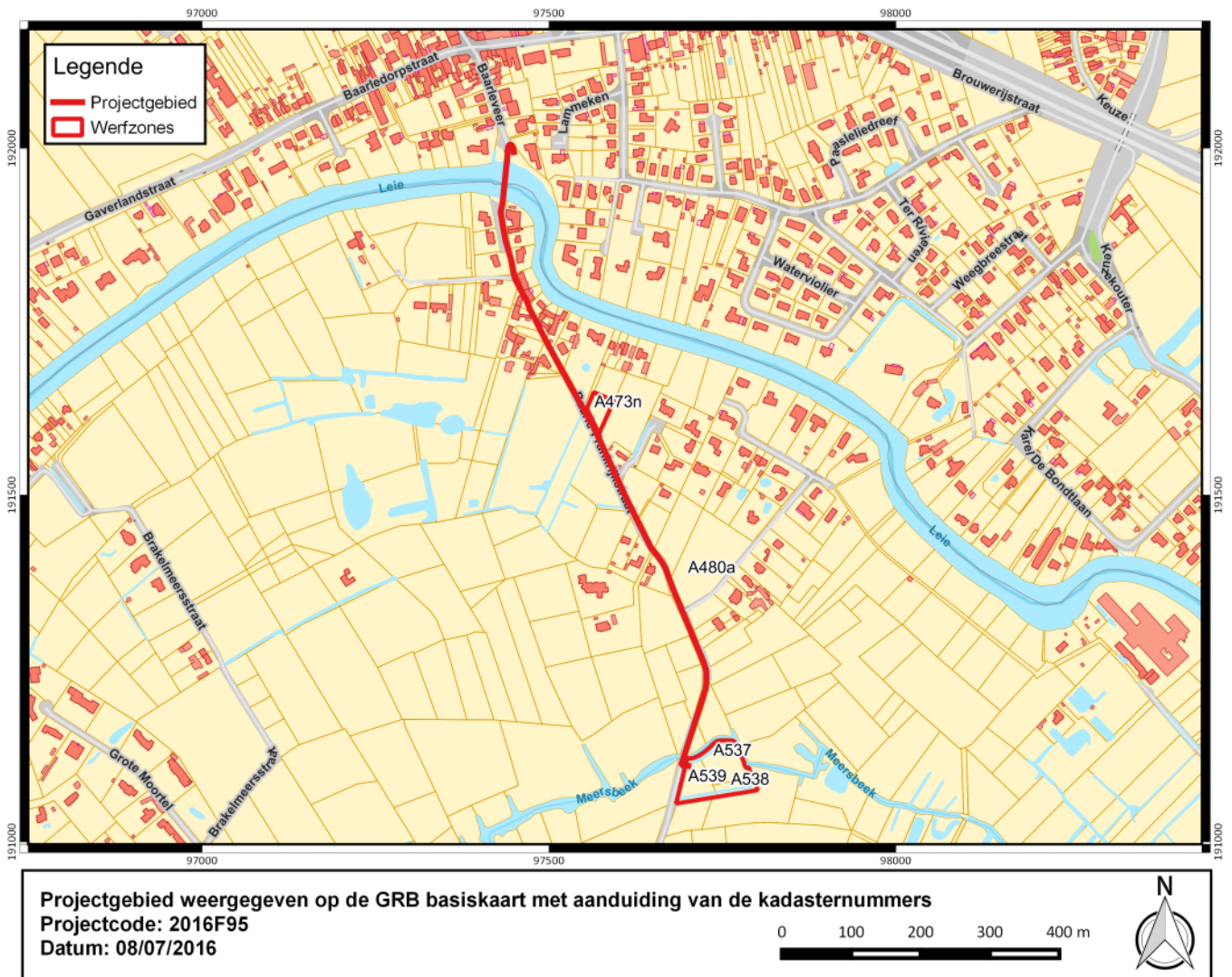
Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.4

Deel 2: Programma van maatregelen

2.1 Administratieve gegevens

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De naam en het adres of maatschappelijke zetel van de initiatiefnemer	Aquafin NV Dijkstraat 8 2630 Aartselaar	
b) Het erkenningsnummer van de erkende archeoloog	OE/ERK/Archeoloog/2015/00043	
c) De naam en het adres of maatschappelijke zetel van de erkende archeoloog	Janiek De Gryse Ten Briele 14 bus 15 8200 Sint-Michiels-Brugge	
d) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	Oost-Vlaanderen
	Gemeente	Sint-Martens Latem/Drongen
	Deelgemeente	/
	Postcode	9830
	Adres	Baarle-Frankrijkstraat
	Toponiem	Rietveld
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	$X_{min} = 95491$ $Y_{min} = 190146$ $X_{max} = 99721$ $Y_{max} = 193084$
e) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Sint-Martens-Latem afd. 1, sectie A, nrs. 473n, 480a, 537, 538, 539 Figuur 1	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB basiskaart met aanduiding van de kadastrumnummers (bron: Geopunt).

2.2 Synthese

Aquafin nv plant de afbraak van de bestaande Kleinschalige Waterzuiveringsinstallatie (KWZI) te Sint-Martens-Latem en de installatie van een nieuwe infrastructuur.

Deze werken omvatten de afbraak van het rietveld en constructies van de huidige KWZI bestaande uit rietvelden en de aanleg van een nieuw pompstation, een overstort met buffergracht en een persleiding met variabele diameter vanaf de KWZI tot het pompstation op grondgebied van stad Gent. Deze werkzaamheden worden uitgevoerd ter verbetering van de waterkwaliteit van de Meersbeek.

De nieuwe persleiding voor afvalwater loopt vanaf de huidige KWZI noordelijk via de Baarle-Frankrijkstraat tot aan en onder de Leie tot in de dorpskern van Baarle waar ze aangesloten wordt op de bestaande infrastructuur. In open veld wordt ze aangelegd door middel van horizontaal gestuwde boringen. In de bebouwde kom gebeurt dit in een open sleuf. Beide methodes worden gecombineerd om zo het gebruik van lijnbemaling tot een minimum te kunnen beperken.

Op de plannen in het dossier kan afgeleid worden dat de nieuwe persleiding waar mogelijk wordt aangelegd in of aan bestaande grachten en bermen en waar onvermijdbaar, in de wegeis. Dit impliceert bodemingrepen die hoofdzakelijk zullen plaatsvinden in reeds geroerde grond.

Landschappelijk is het lijntracé gelegen in het Leiebekken, de bodem bestaat in hoofdzaak uit natte zandleem en kleicomplexen met uitgesproken gley-verschijnselen ten gevolge van de natte toestand.

Uit de studie van historische en cartografische bronnen blijkt dat de regio rond de projectlocatie in hoofdzaak een ruraal karakter had. De eigenlijke bewoningskern te Latem heeft vermoedelijk een vroege tot volmiddeleeuwse oorsprong.

Op basis van de CAI kunnen een aantal waarden herkend worden in de ruime omgeving van het geplande lijntracé. Het betreft in hoofdzaak losse vondsten, enkele prospecties en een opgraving waaruit, algemeen gesteld, een menselijke aanwezigheid vastgesteld kan worden in de steentijden en een zekere mate van bewoning in de ijzertijd, romeinse periode en middeleeuwen, tot heden. Op basis van de CAI kan dus een zeker archeologisch potentieel verwacht worden.

2.3 Gemotiveerd advies

Voor de werkzaamheden van Aquafin nv tussen de dorpskernen van Baarle en Sint-Martens-Latem worden geen verdere onderzoeksdaden aanbevolen. De aard van de ingrepen in combinatie met de locatie ervan vormen voldoende argument om af te zien van enig verder vooronderzoek, met of zonder ingreep in de bodem.

De locatie en aard van de werken impliceren verschillende manieren van werken waardoor de archeologische implicaties van de werkzaamheden ook anders is.

Vooreerst is er de afbraak van de bestaande KWZI en de bestaande constructies. Op die locatie wordt een nieuw pompstation gerealiseerd van waaruit een persleiding met variabele diameter noordwaarts, richting de dorpskern van Baarle, loopt.

De aanleg van het nieuwe pompstation gebeurt dus op de locatie van de huidige KWZI, hier is de ondergrond reeds geroerd door de aanleg van het rietveld en de bestaande constructies. Hoewel de aanleg van het nieuwe pompstation een diepe ingreep in de bodem impliceert (ca. 5 m-MV), is dit een lokale ingreep die in ruimte beperkt is (ca. 41 m²).

De werkzaamheden voor de aanleg van de persleiding hebben enerzijds plaats in natuurgebied zonder open bebouwing en anderzijds in woongebied met relatief veel bebouwing. In beide zones wordt een specifieke werkwijze gehanteerd.

In de zone die is ingekleurd als natuurgebied wordt de persleiding aangelegd door middel van een horizontaal gestuurde boring. Dit betekent dat er geen bovengrondse graafwerkzaamheden plaatsvinden. De leiding wordt aangelegd op ca. 3,3 m – Mv diepte. Op de bouwplannen is duidelijk zichtbaar dat dit hoofdzakelijk gebeurt vlak naast of onder bestaande wegen of in bestaande grachten en bermen.

Op deze locaties kan redelijkerwijs aangenomen worden dat het bodemarchief reeds is geroerd door de aanleg van de rijweg en het uit- en hergraven van grachten en bermen. De geplande werkzaamheden zullen dus vermoedelijk een zeer lokale en verwaarloosbare impact hebben op het bodemarchief in deze sectie van het plangebied.

In de bebouwde kom is de werkwijze verschillend van die in het natuurgebied. In de sectie van het projectgebied die ingekleurd is als woonzone, wordt gewerkt in een open sleuf. Er zijn geen bermen meer aanwezig en er bevinden zich reeds nutsleidingen en andere ondergrondse hindernissen. Hierdoor is het praktisch niet haalbaar om te werken met een horizontaal gestuurde boring. De persleiding wordt aangelegd in de bestaande wegenis. Ook hier kan dus uitgegaan worden van een reeds geroerd bodemarchief door de aanleg van de rijbaan, het voetpad, rioleringsaansluitingen en andere nutsleidingen.

Waar de nieuwe persleiding de Leie kruist wordt ze weer door middel van een horizontaal gestuurde boring aangelegd. Deze ligt 12 m onder de huidige waterlijn. In de bebouwde kom van Baarle wordt ze dan weer verder aangelegd in een open sleuf.

Omwille van de beperkte breedte van de Baarle-Frankrijkstraat wordt halverwege het tracé, ter hoogte van huisnummer 60, een tijdelijke werfparking aangelegd. Deze bestaat uit een folie of geotextiel waarop breekzand en/of grind wordt gestort, zoals gebruikelijk is voor zo'n tijdelijke infrastructuur. Hier wordt geen of een verwaarloosbare impact op het bodemarchief verwacht.

Hoewel op landschappelijk vlak en aan de hand van de gekende archeologische waarden een zeker potentieel herkend kan worden in de ruime omgeving wordt geen verder onderzoek aanbevolen. Hoewel verder onderzoek altijd zinvol kan zijn kan, gelet op de aard en de locatie van de werken, enkel een uiterst minimale kenniswinst verwacht worden. In hoofdzaak wordt, ter hoogte van de werken, een bodemarchief verwacht dat grotendeels verstoord is, hierdoor is de kans klein dat er zich nog grondvaste sporen of artefacten in hun oorspronkelijke context bevinden. Louter een indicatie voor menselijke aanwezigheid in het verleden in de omgeving van de projectlocatie kan verwacht worden bij verder onderzoek. Deze menselijke aanwezigheid blijkt echter reeds uit de gegevens van de Centraal Archeologische Inventaris. Het is dan ook op basis van een kosten-baten analyse dat moet afgezien worden van verder archeologisch onderzoek.

Hierbij moet uiteraard gewezen worden op de bestaande archeologische meldingsplicht conform artikel 5.4.1 van het huidige decreet betreffende het onroerend erfgoed.

2.4 Conclusie

Aquafin nv plant de afbraak van een KWZI en bijhorende constructies te Sint-Martens-Latem. Aansluitend worden een nieuw pompstation en overstort met buffergracht gebouwd dat gepaard gaat met de aanleg van een persleiding tussen de bebouwde kom van Baarle en Sint-Martens-Latem. De bureaustudie wijst op een zeker archeologisch potentieel in de omgeving. Omwille van de aard en locatie van de werken wordt geen verder onderzoek aanbevolen.

Waar de leiding natuurgebied doorkruist wordt ze hoofdzakelijk aangelegd in of naast bestaande wegenis en grachten door middel van een horizontaal gestuurde boring. Daar waar ze in de bebouwde kom aangelegd wordt gebeurt dit in een open sleuf. In beide gevallen kan uitgegaan worden van een reeds aangetast bodemarchief en een minimale impact van de geplande werken erop. Verder onderzoek wordt in dit dossier als weinig zinvol beschouwd. De eventuele kenniswinst kan nooit in verhouding staan tot de kosten die verdere onderzoeksdaden met zich zouden meebrengen.

Deel 3: Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2016

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Jacobs P., De Ceukelaire M., De Breuck W. en De Moor G., 1996. Toelichtingen bij de Geologische Kaart van België - Vlaams Gewest, Kaartblad 22, Gent. Belgische Geologische Dienst en Vlaamse overheid, afdeling Land en Bodembescherming, Ondergrond, Natuurlijke Rijkdommen, 61p.

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

Bogaert C. & Lanclus K. 1991: Inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, Provincie Oost-Vlaanderen, Arrondissement Gent, Kantons Deinze - Nazareth, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen 12N3, Brussel - Turnhout.

Vermeulen, F., 1981. Bijdrage tot het archeologisch onderzoek van de bewoningsevolutie in Sint-Martens-Latem *Heemkring Scheldeveld Vol. 10. pg 7-45.*

Vermeulen F., Bauters L., Rommelaere J., 1988. Sint-Martens-Latem (O.-VI.), Laat-Romeinse nederzetting. *Archeologie 1*, pg 29-30.

Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan Sint-Martens-Latem, Informatiebrochure. Geraadpleegd op:

<http://www.sint-martens-latem.be/website/483www/version/default/part/AttachmentData/data/informatief.pdf>

Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: Leiemeersen, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/301287> (geraadpleegd op 25 augustus 2016).

Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: Restaurant 't Oud Veer, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/38716> (geraadpleegd op 25 augustus 2016).